

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti

DOKON 2015.

**KNJIGA
SAŽETAKA**
(e- izdanje)

Filozofski fakultet u Rijeci

Rijeka, 2016.

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

E-izdanje

Nakladnik:

Filozofski fakultet u Rijeci

Sveučilišna avenija 4, 51 000 Rijeka, Hrvatska

Za nakladnika:

izv. prof. dr. sc. Ines Srdoč-Konestra

Urednici:

Vesna Kovač

Jasminka Ledić

Siniša Kušić

Lektorica:

Snježana Beronja

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu

Sveučilišne knjižnice Rijeka pod brojem 131004006.

ISBN 978-953-7975-40-1

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

**Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti
DOKON 2015.**

Organizator:

Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Organizacijski i programski odbor:

Dr. sc. Vesna Kovač

Dr. sc. Jasminka Ledić

Dr. sc. Siniša Kušić

Studentice koje su sudjelovale u organizaciji:

Klara Fegeš

Sanela Kanić

Julija Trstenjak

Tehnička podrška:

Albert Butorac

Objavljivanje cjelovitih radova:

Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu

Skup medijski pratili:

Radio Sova

UVODNA RIJEČ

Prva doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti DOKON 2015. održala se u petak 22. svibnja 2015. godine u Rijeci u organizaciji Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Svrha ovog skupa bila je okupiti studente, voditelje i suradnike poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti iz Hrvatske i inozemstva kako bi se jačanjem suradnje pojedinih visokoškolskih institucija doprinijelo intenzivnijoj provedbi visokokvalitetnih istraživanja u području odgoja i obrazovanja te javno promovirala važnost upotrebe rezultata istraživanja za unapređivanje odgojno obrazovne teorije i prakse. Doktorska konferencija ujedno je i prilika za informiranje studenata diplomskih studija koji planiraju nastavak karijere upisom na neki od doktorskih studija pedagogije, odnosno obrazovnih znanosti.

Na Prvoj doktorskoj konferenciji odvijale su se sljedeće aktivnosti:

a) *Predstavljanje poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti na visokoškolskim institucijama u Hrvatskoj i inozemstvu.* Svrha predstavljanja poslijediplomskih doktorskih studija bila je informirati sudionike skupa o sadržaju i strukturi programa pojedinih doktorskih studija s posebnim naglaskom na isticanje specifičnosti programa, izazova s kojima se susreću prilikom izvođenja studija te otvaranje mogućnosti povezivanja, mobilnosti i umrežavanja doktorskih studenata i znanstvenika. Na DOKON-u 2015. predstavljena su dva poslijediplomska doktorska studija: *Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij pedagogije* koji se odvija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci (predstavila ga je izv. prof. dr. sc. Vesna Kovač, voditeljica studija) i *Študijski program tretje stopnje Pedagogika* koji se odvija na Filozofskom fakultetu Univerze v Mariboru (predstavio ga je red. prof. dr. sc. Edvard Protner, voditelj studija).

U ovom dijelu konferencije bilo je planirano i sudjelovanje predstavnika prosvjetnih vlasti na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini kako bi se kroz aktivnosti skupa upoznali s istraživačkom djelatnosti i potencijalima poslijediplomskih doktorskih studija. Cilj ovakvog dijaloga bio je uspostavljanje suradnje s visokoškolskim institucijama u poticanju i upotrebi odgojno obrazovnih istraživanja za donošenje kvalitetnih odluka i unapređenje područja odgoja i obrazovanja. Na prvom DOKON-u uspostavljen je dijalog s Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Ravnateljica Centra gđa. Maja Jukić istaknula je da se u organizaciji Centra provodi niz međunarodnih istraživanja kojima se stvaraju baze podataka i koji mogu biti osnova za znanstvenu obradu i interpretaciju s namjerom stvaranja podloge za unapređivanje obrazovanja. DOKON 2015. posjetili su i predstavnici Gradskog odjela za odgoj i školstvo Grada Rijeke, čime je iskazan interes za istraživačkom suradnjom i u okvirima lokalne samouprave.

b) *Izlaganje znanstveno-istraživačkih radova studenata poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti kroz prezentacije radova u paralelnim tematskim sekcijama.* Kroz izlaganje svojih znanstveno-istraživačkih radova, doktorski studenti dobili su priliku upoznati javnost sa svojim najnovijim istraživanjima i rezultatima. Prijavljeno je ukupno 15 izlaganja doktoranada koji pokrivaju različita istraživačka područja povezana s odgojem i obrazovanjem. Doktorska konferencija tako je postala pravo mjesto za razmjenu konstruktivnih povratnih informacija o znanstveno-istraživačkom radu, ali i mjesto za sklapanje novih znanstvenih suradnji i dogovaranje novih projekata.

Valja istaknuti i nekoliko riječi o tijeku organizacije DOKON-a 2015. Organizacija Prve doktorske konferencije za studente, voditelje i suradnike poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti DOKON 2015. odvijala se kroz niz aktivnosti od prosinca 2014. godine, kada je odaslan prvi poziv organizacijskog odbora za iskazivanjem interesa za sudjelovanjem na ovakvom skupu. Od tada do dana održavanja

konferencije osmišljen je i proveden niz aktivnosti kojima je bio cilj izraditi platformu za umrežavanje doktoranada iz područja pedagogije i obrazovnih znanosti. Otvorena je i pokrenuta Facebook stranica DOKON 2015. (<https://web.facebook.com/groups/606625889474277/>); uspostavljena je suradnja s uredništvom časopisa Napredak koji je iskazao interes za objavljivanjem nekoliko najboljih radova s DOKON-a koji prođu službeni recenzentski postupak; odaslano je više obavijesti potencijalnim sudionicima DOKON-a, voditeljima doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti u zemlji i inozemstvu, medijima, predstavnicima prosvjetnih vlasti na nacionalnoj i lokalnoj razini. DOKON je dobio svoj prepoznatljivi izgled koji smo ugradili u akreditive za sudionike, potvrde o sudjelovanju i listiće za evaluaciju skupa. Ono što nas je najviše obradovalo bila je ugodna atmosfera koja je vladala tijekom konferencije, komunikacija koja se ostvarila među doktorandima tijekom njihovih izlaganja i opća podrška ideji o ovakvom tipu okupljanja doktoranada. Dio te atmosfere zabilježen je na fotografijama koje su snimane tijekom cijelog trajanja skupa.

PROGRAM

Mjesto održavanja: Filozofski fakultet u Rijeci, Kampus na Trsatu, Sveučilišna avenija 4, Rijeka, predavaonica br. 006, prizemlje

09:30 - 10:00 Prijava sudionika

10:00 - 10:15 Uvodna riječ

SEKCIJA 1 – Predstavljanje doktorskih studija i diskusija

10:15 – 11:15 Študijski program tretje stopnje Pedagogika: Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru

Red. prof. dr. Edvard Protner

Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij pedagogije: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Izv. prof. dr. sc. Vesna Kovač

11:15 – 11:30 Pauza

SEKCIJA 2 – Izlaganja doktoranada

11:30 – 13:30 Povijesne i suvremene ideje obrazovanja

Ružica Jurčević

Izazovi u operacionalizaciji pojma kulture vrtića

Akvilina Čamber Tambolaš, Sandra Kanjić, Željka Ivković

Prediktori uključenosti očeva u skrb o djeci u ranom djetinjstvu

Tea Pahić

Školsko vođenje kroz aktivnost donošenja odluka: čimbenik učinkovite škole

Iva Buchberger

Religijski odgoj i obrazovanje u javnim školama kroz prizmu odnosa vjere i kulture

Ksenija Rukavina Kovačević

Zakonske odrednice inkluzivnog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Valentina Martan

Stavovi učenika i učitelja osnovne škole o novim medijima

Tomislav Topolovčan

Emocije učenika u nastavi matematike

Zoran Horvat

13:30 – 14:15 Pauza za ručak

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

SEKCIJA 3 – Izlaganja doktoranada

14:15 – 16:00	Cjelodnevna škola i razvoj socijalnih vještina i kompetencija <i>Marija Rattinger</i>
	Izazovi i zapreke kulturnoga pluralizma u razvoju suvremene škole i adolescenata <i>Petar Smontara</i>
	Ispitivanje i analiza ishoda učenja usmjerenih na razvoj kompetencija studenata temeljenih na studijskom programu <i>Antonia Ćurić</i>
	Nove kompetencije nastavnika i obrazovanje za poduzetništvo <i>Julijana Zrno</i>
	Kompetencije nastavnika u obrazovanju odraslih <i>Marijeta Mašić</i>
	(Nove) kompetencije akademske profesije u Europi <i>Marko Turk</i>
16:00 – 16:15	Zaključci i zatvaranje konferencije

Povijesne i suvremene ideje obrazovanja

Ružica Jurčević

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, rjurcevic@gmail.com

---

Sažetak

U posljednjih se nekoliko desetljeća pristup obrazovanju sve više udaljava od njegova povijesnog poimanja kao imanentnog čimbenika oblikovanja cjelovitog čovjeka (*humanitas integralis*) i ostvarenja njegove biti ili kao sredstva putem kojeg se pojedinac, kao *apheleos*, oslobađa u procesu samopromišljanja, samopotvrđivanja i samospoznaje. Razlozi takve promjene obično se dovode u vezu s novim ekonomskim i političkim paradigmatama, u sklopu kojih se obrazovanje i znanje počinju sve više određivati prema izvanjskim kriterijima i tržišnim načelima. Tim činom obrazovanje prestaje imati veze s čovjekom kao bićem kojemu je ono jedini put za ostvarenje svoje biti te postaje sredstvom za ostvarenje čovjeku izvanjski nametnute svrhe u vidu što boljeg i uspješnijeg radnika na tržištu rada. Stoga se postavlja pitanje možemo li danas govoriti o obrazovanju u njegovom povijesnom smislu ili određenje treba tražiti u nekoj novoj riječi? Slijedom toga, koja je onda uloga, svrha i cilj obrazovnih institucija te kakvo znanje i kakav obrazovani pojedinac u konačnici proizlaze iz takve svrhe?

Sukladno navedenom, cilj je ovog rada istražiti odnos između povijesnih i suvremenih pristupa obrazovanju te utvrditi jesu li povijesne ideje o obrazovanju danas prisutne u suvremenim promišljanjima o obrazovanju. Pretpostavka je rada da se povijesna ideja obrazovanja, kao čimbenika oblikovanja čovjeka, danas izgubila u definiranju obrazovanja kao elementa ekonomskog prosperiteta. Ta pretpostavka će se nastojati potvrditi ili odbaciti analizom povijesnih i suvremenih tekstova o obrazovanju, pri čemu će misaona struktura biti vođena pitanjem udaljava li se obrazovanje od svoje humanističko-emancipacijske misije i uređuje li se ono prema tržišnim načelima. Svrha je ovog rada unaprijediti spoznaje o svrsi, cilju i zadaćama obrazovanja u odnosu na povijesne ideje te pružiti filozofsku i povijesnu podlogu o promjeni odnosa između tradicionalnih i suvremenih promišljanja o obrazovanju.

Ključne riječi: obrazovanje; samoobrazovanje; paideia; bildung.

Literatura:

- Barbarić, D. (2010). Čemu obrazovanje: Razmatranja o budućnosti sveučilišta. Zagreb: Matica hrvatska.

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

- Henting, Von H. (2008). Što je obrazovanje. Zagreb: Educa.
- Nussbaum, M. (1997). Cultivating humanity. A classical defense of reform in liberal education. London: Harvard University Press.
- Polić, M. (1993). Odgoj i svije(s)t. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
- Polić, M. (1997). Čovjek-odgoj-svijet. Zagreb: KruZak.
- Scheller, M. (1996). Ideja čovjeka i antropologija-Izbor tekstova. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Skledar, N. (2001). Čovjek i kultura. Zaprešić: Matica hrvatska
- Šundalić, A. (2000). Obrazovanje: od statusnog simbola do egzistencijalne nužde. Informatologia 33 (1/2), 67-70

Izazovi u operacionalizaciji pojma kulture vrtića

Akvilina Čamber Tambolaš^a, Sandra Kanjić^b, Željka Ivković^c

^a *Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, akvilinacambertambolas@gmail.com*

^b *Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, sandra.kanjic@inet.hr*

^c *Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, zivkovic@ufri.hr*

Sažetak

U radu će se predstaviti teorijski model razvijen u svrhu izrade Skale stanja kulture vrtića kao dijela upitnika korištenog u pilot-istraživanju provedenom 2014. godine na prigodnom uzorku studenata diplomskog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (N=78) na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, u okviru istraživačkog projekta pod nazivom „Kultura odgojno-obrazovne ustanove kao čimbenik sukonstrukcije znanja“ Učiteljskog fakulteta u Rijeci.

Izazovi u operacionalizaciji pojma kulture vrtića leže u činjenici da koncepti klime i kulture, iako slični, proizlaze iz različitih istraživačkih tradicija i istraživačkih zajednica (Hoy i sur., 1991; Owens, 2001, prema Schoen i Teddlie, 2008). Proučavanju školske klime pristupa se iz psihologijske perspektive korištenjem kvantitativnih dijagnostičkih instrumenata, dok je u istraživanju školske kulture dominantna antropologijska perspektiva koja se oslanja na izvore podataka (narativni iskazi, intervjui, video-zapisi i dr.) tipične za kvalitativni pristup (Freiberg, 1999, prema Schoen i Teddlie, 2008). Stoga nam je cilj bio izraditi mjerni instrument o kulturi vrtića koji bi se mogao koristiti u transverzalnim nacrtima istraživanja metodom ankete, na reprezentativnim uzorcima vrtića čime bi se otvorio prostor za povezivanje kulture vrtića s različitim vrijednostima i stavovima odgajatelja o sukonstrukciji znanja s različitim socijalnim strukturama, kao i prostor za usporedbu različitih geografskih područja.

U odabiru teorijskog polazišta za izradu Skale stanja kulture vrtića opredijelili smo se za tipologiju školske kulture (u daljnjem tekstu: kulture odgojno-obrazovne ustanove) Stolla i Finka (2000) utemeljenu na dimenzijama djelotvornost-nedjelotvornost škole i poboljšanje-pogoršanje škole, koje se opredmećuju u dvjema temeljnim dimenzijama konteksta odgojno-obrazovne ustanove - ekološka (fizička i vremenska) i sociopedagoška dimenzija (prilagođeno prema Petrović-Sočo, 2007) koje smo raščlanili na četrnaest dimenzija. Budući da one oslikavaju kulturu vrtića, možemo ih smatrati dimenzijama kulture vrtića. Skala stanja kulture vrtića sastoji

se od ukupno 41 čestice raspodijeljenih u šest dimenzija: prostorno-materijalno okruženje (5 čestica); odgojno-obrazovni rad (4 čestice); vremenska konfiguracija (2 čestice); odnosi (14 čestica); odnos s roditeljima (8 čestica); usmjerenost odgajatelja na kontinuirano učenje i istraživanje osobne prakse (8 čestica).

U izlaganju će se predstaviti osnovni rezultati deskriptivne analize mjernog instrumenta.

Ključne riječi: dimenzije kulture vrtića; konstrukcija mjernog instrumenta; operacionalizacija kulture vrtića

Literatura:

- Bruner, J. (2000). Kultura obrazovanja. Zagreb: Educa.
- Fleming, J. i Kleinhenz, E. (2007). Towards a Moving School: developing a professional learning and performance culture. Camberwell, Victoria: ACER Press.
- Petrović Sočo, B. (2007). Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje – holistički pristup. Zagreb: Mali profesor.
- Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. Pedagogijska istraživanja, 6 (1-2), 123-138.
- Prosser, J. (ur.) (1999). School Culture. London: P.C.P.
- Schein, E. H. (1984). Coming to a New Awareness of Organizational Culture. Sloan Management Review, 25 (2), 3-16. Preuzeto 15.11.2015. s [http://compass.port.ac.uk/UoP/file/9ae42a63-0544-40e3-8fc6-7be0e2ef9231/1/Police%20Culture%20\(s\)_IMSLRN.zip/media/Culture_Schein.pdf](http://compass.port.ac.uk/UoP/file/9ae42a63-0544-40e3-8fc6-7be0e2ef9231/1/Police%20Culture%20(s)_IMSLRN.zip/media/Culture_Schein.pdf)
- Schoen, La T., i Teddlie, C. (2008). A new model of school culture: a response to a call for conceptual clarity. School Effectiveness and School Improvement. 17(2), 129-153. Preuzeto 10.11.2014. s <http://www.ingentaconnect.com/content/routledg/sesi/2008/00000019/00000002/art0001>
- Stoll, L. i Fink, D. (2000). Mijenjajmo naše škole. Zagreb: Educa.
- Šagud, M. (2011). Profesionalno usavršavanje i razvoj odgajatelja. U: Maleš, D. (ur.). Nove paradigme ranog odgoja. Zagreb: FF Zagreb, Zavod za pedagogiju, 267-29.
- Van Houtte, M. (2005). Climate or Culture: A Plea for Conceptual Clarity in School Effectiveness Research. School Effectiveness and School Improvement. 16 (1), 71 – 89. Preuzeto 15.11.2014. s http://www.google.hr/url?url=http://www.researchgate.net/profile/Mieke_Van_Houtte/publication/248906669_Climate_or_Culture_A_Plea_for_Conceptual_Clarity_in_School_Effectiveness_Research/links/00b7d525be566e2e75000000.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=X-
- Vujčić, L. (2011). Istraživanje kulture odgojno-obrazovne ustanove. Zagreb: Mali profesor.

Prediktori uključenosti očeva u skrb o djeci u ranom djetinjstvu

Tea Pahić

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, tea.pahic@ufzg.hr

---

Sažetak

Koncept uloge oca u novije je vrijeme doživio promjene pa se tako očeva uloga sve više odmiče od tradicionalne perspektive oca kao hranitelja obitelji. Od današnjih se očeva očekuje da s majkom dijele različite aktivnosti vezane uz neposrednu skrb o djetetu i da ulažu sustavne napore za dobrobit djece jer njihova uključenost u odgoj predstavlja najvažniji aspekt očinstva za djecu, majke i njih same (Hawkins i Dollahite, 1997). Postavkom teorije o procesnom modelu roditeljstva, Belsky (1984) je predložio multidimenzionalni konstrukt roditeljstva koji pretpostavlja da je roditeljsko ponašanje pod utjecajem nekoliko čimbenika: individualnih osobina roditelja, odlika socijalne okoline te osobina samog djeteta. Glavni cilj ovog korelacijskog istraživanja stoga je bio utvrditi doprinos određenih obilježja oca, djeteta i okoline u objašnjenju očeve uključenosti, koja je definirana prema modelu Palkovitz (1997) i obuhvaća tri aspekta uključenosti: funkcionalni, emocionalni i kognitivni aspekt.

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 156 očeva, od čega 78 očeva djece starosti između 3 i 4 godine i 78 očeva djece starosti između 6 i 7 godina, odnosno 84 očeva dječaka i 72 očeva djevojčica. Istraživanjem su se pokušali utvrditi čimbenici na temelju kojih je moguće predvidjeti očevu funkcionalnu, emocionalnu i kognitivnu uključenost u skrb o djeci i ispitati postoji li razlika u uključenosti očeva s obzirom na dob i spol djeteta.

Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza pokazuju da se u podlozi različitih dimenzija očeve uključenosti nalaze neki opći i neki specifični čimbenici. Očeva intrinzična motivacija pokazala se najsnažnijom odrednicom očeve funkcionalne i kognitivne uključenosti te očeve ekspresije emocionalnosti prema djetetu, dok se očeva procjena bračnog zadovoljstva pokazala najjačom odrednicom očevog doživljaja dječjih emocija. Varijable dobi i spola djeteta pokazale su se prediktorima za očevu funkcionalnu uključenost, a empatija oca za njegov doživljaj dječjih emocija. Rezultati dvosmjerne analize varijance upućuju na veću funkcionalnu uključenost očeva s mlađom djecom i dječacima dok interakcijski efekt nije potvrđen. Za emocionalnu i kognitivnu uključenost očeva nisu utvrđene razlike s obzirom na dob i spol djeteta.

Neki rezultati ovog istraživanja imaju implikacije za provođenje budućih istraživanja, dok neki mogu poslužiti u izradi programa namijenjenih poticanju veće pozitivne uključenosti očeva u skrb o djeci predškolske dobi.

Ključne riječi: prediktori očeve uključenosti u skrb o djeci; funkcionalna uključenost; emocionalna uključenost; kognitivna uključenost

Literatura:

- Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development*, 55, 83-96.
- Hawkins, A.J., Dollahite, D.C. (1997). Beyond the Role-Inadequacy Perspective of Fathering. U: Hawkins, A.J. i Dollahite, D.C. (ur.) *Generative fathering: Beyond deficit perspectives*. Thousand Oaks, CA:Sage.
- Palkovitz, R. (1997). Reconstructing „Involvement“: Expanding Conceptualizations of Men's Caring in Contemporary Families. U: Hawkins, A. J. i Dollahite, D.C. (ur.) *Generative Fathering: Beyond Deficit Perspectives*. Thousand Oaks, CA:Sage.

Školsko vođenje kao čimbenik učinkovite škole

Iva Buchberger

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, ibuchberger@ffri.hr

---

Sažetak

Većina nastojanja suvremenih obrazovnih politika ide u smjeru pronalaska čimbenika koji utječu na veću učinkovitost škola i bolja postignuća učenika. U relevantnim *policy* dokumentima, školsko vođenje izdvaja se kao ključan čimbenik učinkovitosti škola i učeničkih postignuća (EC, 2012; UNESCO, 2012; OECD, 2008; ETUCE, 2012). Smjernice i preporuke obrazovne politike o važnosti školskog vođenja za učinkovitost škole podupiru relevantna istraživanja objavljena u vodećim svjetskim časopisima (primjerice, *Education Administration Quarterly*, *Journal of Educational Policy*, *Journal of Educational Administration*) čiji nalazi upućuju na postojanje povezanosti između obilježja školskog vođenja i učinkovitosti škole. Svrha je rada izrada teorijskog okvira i postavljanje istraživačkih pitanja kao uporišta za novo istraživanje unutar hrvatskog istraživačkog konteksta temeljem prikaza teorijskih razmatranja i dosadašnjih istraživanja u kojima se ispitala povezanost školskog vođenja i učinkovitosti škole. Prikazat će se istraživanja čiji je istraživački interes usmjeren na ispitivanje odnosa određenih obilježja školskog vođenja s učinkovitošću škola (Hallinger i Heck, 2010; Hulpia, Devos i Van Keer, 2011; Choi Wa Ho, 2010; Somech, 2010; Curry, 2014; Mincler, 2013; i dr.), odnosno istraživanja u kojima se posebno ističe i propituje uloga pojedinca (ravnatelja) u ostvarivanju aktivnosti školskog vođenja i osiguravanju poželjnih uvjeta za ostvarivanje prakse školskog vođenja koja se povezuje s učinkovitošću škola (Bruggencate, Luyten, Scheerens i Slegers, 2012; Odhiambo i Hii, 2012; Mertkan, 2014). Prikaz će rezultirati utvrđivanjem i određenjem ključnih dimenzija školskog vođenja koje doprinose većoj učinkovitosti škola, odnosno razradom ključnih teorijskih konstrukata te isticanjem ključnih nalaza istraživanja i zaključka na koje se valja pozvati pri oblikovanju novih istraživačkih pitanja. Nakon prikaza istraživanja provedenih unutar međunarodnog istraživačkog konteksta, prikazat će se istraživanja školskog vođenja unutar hrvatskog istraživačkog konteksta (Staničić, 2000; Burcar, 2013; Peko, Mlinarević i Gajger, 2009; Andevski, Arsenijević i Spajić, 2012; i dr.) radi propitivanja potrebe za provođenjem novih istraživanja unutar područja školskog vođenja koje je povezano s učinkovitošću škola. Općenito govoreći, nalazi prikazanih istraživanja upućuju na zaključak o važnosti jačanja obilježja tzv.

distributivnog vođenja škola s posebnom usredotočenošću na obilježje participativnog donošenja odluka kao istaknute aktivnosti (distributivnog) školskog vođenja.

Ključne riječi: školsko vođenje; distributivno školsko vođenje; participativno donošenje odluka; učinkovitost škola.

Literatura:

- Andevski, M., Arsenijević, J. i Spajić, B. (2012). Leadership Characteristics of Employees in School Systems in the Republic of Croatia and the Republic of Serbia. *Croatian Journal of Education*, 14, 4, 881-915.
- Bruggencate, G., Luyten, H., Scheerens, J. i Slegers, P. (2012). Modeling the Influence of School Leaders on Student Achievement: How Can School Leaders make a Difference?, *Education Administration Quarterly*, 48, 4, 699-732.
- Burcar, Ž. (2013). Školski menadžment i liderstvo: Uloga ravnatelja u hrvatskom školstvu. Split: Redak.
- Choi Wa Ho, D. (2010). Teacher Participation in Curriculum and Pedagogical Decisions: Insights into Curriculum Leadership, *Educational Management Administration & Leadership*, 38, 5, 613-624.
- Curry, K. A. (2014). Team Leadership: It's Not for the Faint of Heart. *Journal of Cases in Educational Leadership*, 17, 2, 20-40.
- European Commission (EC) (2012). Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes. Preuzeto 28. travnja 2013. s [http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0374:FIN:EN:PDF](http://eur.lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0374:FIN:EN:PDF)
- ETUCE (2012). Policy Paper on School Leadership. Preuzeto 28. travnja 2013. s http://etuce.homestead.com/Policies/ETUCE_Policy_Paper_School_Leadership_EN.pdf
- Hallinger, P. i Heck, R. H. (2010). Leadership for Learning: Does Collaborative Leadership Make a Difference in School Improvement? *Educational Management, Administration and Leadership*, 38, 6, 654-678.
- Hulpia, H., Devos, G. i Van Keer, H. (2011). The Relation Between School Leadership from a Distributed Perspective and Teachers' Organizational Commitment: Examining the Source of the Leadership Function, *Education Administration Quarterly*, 47, 5, 728-771.
- Mertkan, S. (2014). In search of leadership: what happened to management? *Educational Management Administration & Leadership*, 42, 2, 226-242.
- Minckler, C. H. (2013). School leadership that builds teacher social capital. *Educational Management Administration & Leadership*, 42, 5, 657-679.
- Odhiambo, G. i Hii, A. (2012). Key Stakeholders' Perceptions of Effective School Leadership, *Educational Management Administration & Leadership*, 40, 2, 232-247.
- Peko, A., Mlinarević V. i Gajger V. (2009). Učinkovitost vođenja u osnovnim školama. *Odgojne znanosti*, 11, 2, 67-84.
- Pont, B., Nusche, D. i Moorman, H. (2008). *Improving School Leadership. Volume. 1: Policy and Practice.* Paris: OECD.
- Somech, A. (2010). Participative Decision Making in Schools: A Mediating-Moderating Analytical Framework for Understanding School and Teacher Outcomes, *Education Administration Quarterly*, 46, 2, 174-209.
- Staničić, S. (2000). *Vođenje odgojno-obrazovne djelatnosti u školi (doktorski rad).* Rijeka: Filozofski fakultet.
- UNESCO (2012). *Strategy on Teachers.* Poreuzeto 12. svibnja 2013. s <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002177/217775e.pdf>

Religijski odgoj i obrazovanje u javnim školama kroz prizmu odnosa vjere i kulture

Ksenija Rukavina Kovačević

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, ksenija051@gmail.com

---

Sažetak

Naučiti živjeti društvenu, kulturnu, etničku, religijsku i drugu različitost jedan je od najvećih izazova suvremenoga odgoja. Religiozni pluralizam eksponencijalno raste. Usporedo s time otvara se put ksenofobiji i etnocentrizmu (Barre, 2004). Kroz upoznavanje religijske i kulturne pluralnosti učenicima se omogućuje oblikovanje vlastitih stavova o pluralizmu na društvenoj razini, ali i na razini individualnog identiteta (Jackson, 2014). Od 2002. godine na religijski odgoj i obrazovanje („teaching about religions and beliefs” (OSCE 2007); „the religious dimension of intercultural education” (Council of Europe, 2004b; 2007); „religion education” (Ipgrave, 2013); „integrative religious education” (Jackson, 2010)) gleda se kao na poželjnu aktivnost za sve učenike u javnim školama u borbi protiv predrasuda ili netolerancije i u promicanju međusobnog razumijevanja i demokratskog građanstva. Od 2008. godine ovo se područje drži bitnim preduvjetom razvoja tolerancije i kulture suživota te priznanja različitih identiteta na temelju ljudskih prava (Council of Europe, 2008a; Jackson, 2014).

Rezultati najznačajnijih europskih istraživanja (REDCo (2006-2009), CM/Rec(2008)12, Rec 1962(2011)), napose interdisciplinarnih istraživačkih projekata („Church and Religion in Contemporary Europe” (2009)) upućuju na potrebu poboljšanja kvalitete nastave religijskog odgoja i obrazovanja i osposobljavanja učitelja/nastavnika za razvoj religijske i interkulturalne kompetencije. Dosadašnja su se istraživanja temeljila uglavnom na tri istraživačka područja: na društveno-pravnoj i religijsko-pedagoškoj opravdanosti takvog odgoja u javnim školama (Habermas, 2006; Jackson, 2008), na usklađenosti sadržaja i religijsko-pedagoškog kurikularnog modela (Weisse, 2007; Jackson, 2008; Castelli, 2012) te na religijsko-pedagoškim kompetencijama učitelja/nastavnika (Ipgrave, 2013; Jackson, 2014).

Znanstveno-istraživački rad pod nazivom „Religijski odgoj i obrazovanje u javnim školama kroz prizmu odnosa vjere i kulture” ima za cilj postupkom grupnog odlučivanja, na temelju primjene klasične Delphi metode, prikupiti argumentirana mišljenja skupine domaćih i međunarodnih

stručnjaka za religijski odgoj i obrazovanje o temeljnom sadržajnom (interkulturalnom i međureligijskom) korpusu suvremenog kurikuluma religijskog odgoja i obrazovanja, kurikularnim modelima i perspektivama njihova razvoja te mjerama obrazovne politike koje bi doprinijele razvoju kvalitetnijeg partnerstva škola i religijskih zajednica. Istraživanje se temelji na uvjerenju da praksa prethodi teoriji te da stručnjaci mogu kvalitetnije procijeniti i predvidjeti društvene promjene nego reprezentativni uzorak opće populacije (van der Schaaf i Stokking, 2011.; Cohen i sur., 2007.). Ovim će se istraživanjem doprinijeti: boljem razumijevanju odnosa institucionalnog religijskog/konfesionalnog poučavanja i laiciteta javnih škola, razvoju nacionalne obrazovne strategije za institucionalni religijski odgoj i obrazovanje te inoviranju profesionalne prakse učitelja/nastavnika toga predmeta u javnim školama u RH.

Ključne riječi: religijski odgoj i obrazovanje; vjera; kultura; javne škole; interkulturalno obrazovanje.

Literatura:

a) knjige

- Cohen, L., Lawrence M., Morrison, K. (2007.), Metode istraživanja u obrazovanju, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Council of Europe. (2004). The religious dimension of intercultural education. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Jackson, R. (2014). Signposts – Policy and practice for teaching about religions and non-religious world views in intercultural education. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Pickel, G., Müller, O. (2009), (ur.). Church and Religion in Contemporary Europe: Results from Empirical and Comparative Research. VS Verlag für Sozialwissenschaften/GWV Fachverlage GmbH, Wiesbaden.

b) časopisi

- Barre, C. (2004). Školski vjeronauk i demokratsko društvo u potrazi za životnim smislom. Kateheza 26(2004)2, 178-183.
- Castelli, M. (2012). Faith dialogue as a pedagogy for a post secular religious education. Journal of Beliefs and Values: Studies in Religion & Education, 33(2), 207-16.
- Habermas, J. (2006). Religion in the Public Sphere. European Journal of Philosophy, 14(1)1-25.
- Ipgrave J. (2013). The language of interfaith encounter among inner city primary school children. Religion & Education, 40(1), 35-49.
- Jackson R. (2008). Contextual religious education and the interpretive approach. British Journal of Religious Education, 30(1), 13-24.
- Van der Schaaf, M. F., Stokking, K. M. (2011). Construct Validation of Content Standards for Teaching. Scandinavian Journal of Educational Research, 55 (3), 273-289.
- Weisse, W. (2007). The European Research Project on Religion and Education 'REDCo': An Introduction. U: Jackson, R., Miedema, S., Weisse, W. & Willaime, J-P. (2007), (ur.). Religion and Education in Europe: Developments, Contexts and Debates. Münster: Waxmann.

c) internetski izvori – online izvori i web stranice

- Council of Europe. (2007). State, religion, secularity and human rights, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Recommendation 1804. Preuzeto 20. siječnja 2015. s <https://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta07/EREC1804.htm>.
- The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2007). The Toledo Guiding Principles on teaching about religions and beliefs in public schools. Office for Democratic Institutions and Human Rights. Warsaw. Preuzeto 10. veljače 2015. s <https://www.osce.org/odihr/29154?download=true>.
- Council of Europe. (2008a). Recommendation CM/Rec(2008)12 of the Committee of Ministers to member states on the dimension of religions and non-religious convictions within intercultural education. Preuzeto 20. siječnja 2015. s [https://wcd.coe.int//ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec\(2008\)12&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int//ViewDoc.jsp?Ref=CM/Rec(2008)12&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864).
- Weisse, W., Jackson, R., Rudelt, C. & Willaime, J.-P. (2008). Religion in Education – a Contribution to Dialogue or a Factor of Conflict? The REDCo-project: Presentation in the European Parliament. Preuzeto 10. veljače 2015. s https://www.redco.uni-hamburg.de/cosmea/core/corebase/mediabase/awr/redco/research_findings/REDCo_Brussels_Doc_2.pdf.
- Jackson, R. et al. (2010). Materials used to teach about world religions in schools in England. Department for Children, Schools and Families. London. Preuzeto 10. veljače 2015. s <http://dera.ioe.ac.uk/791/1/DCSF-RR197.pdf>.

Zakonske odrednice inkluzivnog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Valentina Martan

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, valentina.martan@gmail.com

---

Sažetak

Inkluzija je sveobuhvatan proces koji usmjerava i potiče razvoj društva u kojem svatko treba biti tretiran kao njegov jednakopravni član, a u kojem se koncept hendikepa i položaj osoba s posebnim potrebama značajno mijenjaju. U obrazovnom kontekstu inkluzija učenicima s teškoćama u razvoju omogućuje dostupnost prikladnog obrazovanja unutar redovitog odgojno-obrazovnog sustava, osigurava uvjete za puni razvoj njihovih potencijala te izjednačava mogućnosti postizanja najvećeg mogućeg stupnja obrazovanja na ravnopravnoj osnovi s drugima kroz uvažavanje individualnih potreba.

Briga za učenike s teškoćama u razvoju, te općenito za osobe koje su u nepovoljnijem položaju, zauzima posebno mjesto u zakonskoj legislativi. Cilj je ovog rada analizirati i dati pregled ključnih odredbi kojima su u aktualnim nacionalnim i međunarodnim zakonima, podzakonskim aktima i pravilnicima regulirana prava i potrebe djece s teškoćama u razvoju. Osobit naglasak stavlja se na razvoj edukacijske uključenosti kroz pojmove integracije i inkluzije te na nove zakonske odredbe povezane s osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojem i obrazovanjem učenika s teškoćama u razvoju u Republici Hrvatskoj koje slijede suvremene trendove i u kojima je vidljiva visoka razina poštovanja teorijskih pretpostavki inkluzivnog obrazovanja. Najnoviji je nacionalni dokument Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, koji proizlazi iz (nad)zakonskog, strategijskog i programskog okvira zadanog obrazovnom politikom u Republici Hrvatskoj i koji razrađuje postavljeni okvir inkluzivnog odgoja i obrazovanja, ali i operacionalizira niz zakonskih novina u segmentu rada s učenicima s teškoćama u razvoju. Zasnovan je na načelima nediskriminacije te podržava prihvaćanje različitosti i pružanje primjerene podrške učenicima s teškoćama u razvoju kroz primjerene programe te profesionalnu i pedagoško-didaktičku potporu.

Nizom zakonskih i podzakonskih akata i na nacionalnoj razini vidljiva je visoka razina pravne reguliranosti odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u razvoju. Osim zakonske, i moralna je

odgovornost cijelog društva posebnu brigu voditi o skupinama koje su izložene najvećem riziku od marginalizacije, isključivanja ili neuspjeha. Iako će uspješna i potpuna provedba zakonskih odredbi biti velik izazov svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, zasigurno će značajno doprinijeti stvaranju boljeg i tolerantnijeg društva.

Ključne riječi: inkluzija; inkluzivan odgoj i obrazovanje; učenici s teškoćama u razvoju; zakonska legislativa.

Literatura:

- Akcijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom u Europi 2006.-2015. (2006). Preuzeto 15. lipnja 2013., s www.mspm.hr/content/download/7413/57057/.../akcijskiplanvezaosi.doc.
- Državni pedagoški standard (2008). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- Europska Konvencija o ljudskim pravima (1950) s Protokolima 4, 6, 7, 12, 13. Preuzeto 30. ožujka 2015., s http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_HRV.pdf
- Europska socijalna povelja (1996). Preuzeto 30. ožujka 2015., s <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/Presentation/ESCRBooklet/Croatian.pdf>
- Konvencija o pravima djeteta (1989). Preuzeto 25. travnja 2013., s http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf
- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. - 2015. godine (2007). Narodne novine, 63/07. Preuzeto 15. travnja 2013., s <http://narodne-novine.nn.hr>.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa.
- Opća deklaracija o ljudskim pravima (1948). Preuzeto 15. travnja 2013., s <http://www.ffzg.unizg.hr/hre-edc/Deklaracijaljp.pdf>.
- Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (2010). Narodne novine, 112/10. Preuzeto 15. travnja 2013., s <http://narodne-novine.nn.hr>
- Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (1991), Narodne novine, 23/91. Preuzeto 20. travnja 2013., s <http://narodne-novine.nn.hr>.
- Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (2015). Narodne novine, 25/15. Preuzeto 15. ožujka 2015., s <http://narodne-novine.nn.hr>.
- Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities (1993). Preuzeto 23. travnja 2013., s <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=26>.
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014). Preuzeto 25. ožujka 2015., s www.mzos.hr
- Ustav Republike Hrvatske (1990). Narodne novine, 56/90. Preuzeto 15. travnja 2013., s <http://www.nn.hr> / <http://narodne-novine.nn.hr>.
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2008). Narodne novine 87/08. Preuzeto 20. travnja 2013., s <http://narodne-novine.nn.hr>.
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (2008). Narodne novine, 5/08. Preuzeto 18. travnja 2013., s <http://narodne-novine.nn.hr>.
- Zakon o suzbijanju diskriminacije (2008). Narodne novine, 85/08. Preuzeto 15. travnja 2013., s <http://narodne-novine.nn.hr>.

Stavovi učenika i učitelja osnovne škole o novim medijima

Tomislav Topolovčan

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, tomislav.topolovcan@ufzg.hr

---

Sažetak

Cilj istraživanja bio je ispitati razlike u stavovima o novim medijima između učenika i učitelja osnovne škole. Istraživanje je provedeno na uzorku skupina (N = 507) učenika osmih razreda (N = 323) i učitelja razredne i predmetne nastave (N = 184) u tri županije sjeverno-zapadne Hrvatske početkom 2013. godine. Podaci su prikupljeni, uz dopuštenje autora, preuzetom i povratno prevedenom Skalom stavova o računalu (engl. Computer Attitude Scale) (Selwyn, 1999) sastavljenom od 21 manifestne tvrdnje Likertove skale od pet stupnjeva (1 = u potpunosti se ne odnosi na mene do 5 = u potpunosti se odnosi na mene) koje formiraju četiri latentna faktora: Afektivna komponenta, Korist, Kontrola te Namjera korištenja. Skala je modificirana tako da je umjesto prvobitnog pojma „računalo“ korišten „novi mediji“. Mann-Whitneyjev U test pokazao je da, ukupno razmatrano, učitelji (M = 3.61, SD = 0.54, Mdn = 3.60) imaju blago pozitivne, a učenici neutralne stavove (M = 3.40, SD = 0.50, Mdn = 3.36), U = 22706.5, Z = -4.37, p < .01. Analizirajući svaki faktor posebno, pokazalo se da učenici (M = 3.17, SD = 0.48, Mdn = 3.17) i učitelji (M = 3.16, SD = 0.51, Mdn = 3.17) imaju jednake stavove o afektivnoj komponenti, U = 29101.5, Z = -.33, p > .05. S druge strane, pokazalo se da učitelji (M = 3.85, SD = 0.71, Mdn = 4.0) imaju pozitivnije stavove o korisnosti novih medija od učenika (M = 3.47, SD = 0.81, Mdn = 3.4), U = 21144.5, Z = -2.09, p < .01. Učitelji imaju pozitivnije stavove (M = 3.98, SD = 0.87, Mdn = 4.0) o namjeri njihova korištenja od učenika (M = 3.39, SD = 0.84, Mdn = 3.5), U = 18681.0, Z = -6.99, p < .01, dok učenici (M = 3.58, SD = 0.75, Mdn = 3.5) imaju pozitivnije stavove o kontroli nego učitelji (M = 3.42, SD = 0.78, Mdn = 3.33), U = 26409.0, Z = -2.09, p < .05. To što učitelji pokazuju pozitivnije stavove o novim medijima može upućivati na to da današnji učenici, kao net-generacija, ne smatraju nove medije spektakularnim, već sastavnim aspektom svog života (Ito i sur., 2010), posebno što učenici imaju bolju kontrolu korištenja novih medija od učitelja. Rezultati upućuju na to da se pred učitelje postavlja izazov kako organizirati nastavu koja zadovoljava potrebe današnjih učenika, tj. takva nastava trebala bi biti usmjerena na učenike, ali ujedno organizirana i pomoću novih medija (Schaumburg i Issing, 2002).

Ključne riječi: novi mediji; osnovna škola; stavovi; učenici; učitelji.

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

Literatura:

- Ito, M., et al. (2010). Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out: Kids Living and Learning with New Media. London: The MIT Press.
- Schaumburg, H., und Issing, L. J. (2002). Lernen mit Laptops: Ergebnisse einer Evaluationsstudie. Gütersloth: Bertelsmann Stiftung
- Selwyn, N. (1999), Students' attitudes toward computers in sixteen to nineteen education. *Education and Information Technologies*, 4(2), 129-141.

Emocije učenika u nastavi matematike

Zoran Horvat

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, zhorva@gmail.com

Sažetak

U teorijskim promišljanjima o nastavi matematike zadnjih se desetljeća sve više ističe važnost socijalnih i afektivnih dimenzija nastave, zbog čega su sve zastupljenija istraživanja matematičkog obrazovanja koja proučavaju stavove, uvjerenja i emocije učenika u nastavi (Widmer i Chavez, 1982; Aschraft, 2002; Geist, 2010). Među brojnim emocijama koje se javljaju u nastavi matematike autor ističe akademske emocije (Pekrun, 2006) i emocionalne reakcije (Kolak i Majcen, 2011) usko povezane s nastavnim procesom, odnosno učenjem, poučavanjem i učeničkim postignućima. U nastavi matematike prevladava strah od matematike što se u stranoj literaturi najčešće navodi kao „matematička anksioznost” (Geist, 2010; Sloan, 2010). Sukladno tome, položaj i uloga emocija u nastavi matematike može se opisati teorijom o samoučinkovitosti prema kojoj emocije i uvjerenja utječu na odabir ciljeva i ciljevima usmjerene aktivnosti te na napor i ustrajnost koju pojedinac ulaže u dostizanju istih (Bandura, 1991). Neki autori stoga određuju „ciklus uspješnosti” razvoja matematičkih sposobnosti (Koshy i ostali, 2009), odnosno „ciklus matematičke anksioznosti” ako se radi o strahu i srodnim emocijama (Preis i Biggs, 2001). Kod tih su ciklusa ključne tri komponente: samopouzdanje prema vlastitim sposobnostima i pozitivna/negativna uvjerenja o matematici; trud, upornost i zahtjevi za izazovnim zadacima; postignuće i (ne)uspjeh u matematici. Uvažavajući poteškoće koje učenici imaju u nastavi matematike i druge specifičnosti u matematičkom obrazovanju, pokazuje se kako emocije imaju značajnu, a možda i presudnu ulogu u učenju i poučavanju matematike. Unatoč tome u obrazovanju nastavnika matematike dominantan je pristup metodike usmjerene na nastavnika umjesto na učenika (Matijević, 2010). U tim okvirima nastavnici matematike pokazuju neuspjeh u pedagoškom pristupu nastavi i učenicima kojemu je cilj usmjeriti ih na metode koje su najprimjerenije sposobnostima, predznanju i emocionalnom stanju učenika. Osim u okviru socijalne dimenzije nastave matematike, emocije se trebaju razmatrati i u okviru razrednog ozračja kojim nastavnik stvara pretpostavke za poticajno i motivirajuće okruženje u kojem neće biti emocija koje su prepreka uspješnoj nastavi kojom učenici stječu i/ili razvijaju

pozitivan odnos prema matematici te, u konačnici, prema vlastitim sposobnostima i sebi samima.

Tome je preduvjet pedagoška kompetencija nastavnika koja se temelji na općem znanstvenom pristupu nastavi i učenicima, koja se kao takva pokazuje imperativom nastavničke profesije, a posebno u nastavi matematike koja obiluje pedagoškim problemima. Obrazovna politika pritom mora omogućiti uvjete za kvalitetno obrazovanje nastavnika matematike i pružiti im mogućnost usavršavanja u praktičnom i znanstvenom usmjerenju, s naglaskom na povezivanje pedagojske teorije s nastavom matematike i problematičnim područjima matematičkog obrazovanja.

Ključne riječi: emocionalne reakcije učenika; akademske emocije; razredno ozračje; kompetencije nastavnika matematike.

Literatura:

- Aschraft, M. H. (2002), Math anxiety: Personal, educational, and cognitive consequences. *Current Directions in Psychological Science*, 11(5), 181-185.
- Bandura, A. (1991), Self-regulation of motivation through anticipatory and self-regulatory mechanisms. U: R. A. Dienstbier (ur.), *Perspectives on motivation: Nebraska symposium on motivation* (svez. 38, str. 69-164). Lincoln: University of Nebraska Press.
- Geist, E. (2010), The Anti-Anxiety Curriculum: Combating Math Anxiety in the Classroom, *Journal of Instructional Psychology*, 37 (1).
- Kolak, A., Majcen, M. (2011), Emocionalne reakcije učenika u nastavnom procesu kao poticaj razvoju kreativnosti. U: Gojkov-Rajić, A; Grozdanka, G. (ur.) *The gifted in the process of globalization*, 337-360.
- Koshy, V., Ernest, P., Casey, R. (2009). Mathematically gifted and talented learners: theory and practice. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, svez. 40., br. 2, 213-228.
- Matijević, M. (2010), Između didaktike nastave usmjerene na učenika i kurikulumske teorije. U: *Zbornik radova Četvrtog kongresa matematike*. Zagreb: Hrvatsko matematičko društvo i Školska knjiga, str. 391-408.
- Pekrun, R. (2006). The Control Value Theory of Achievement Emotions: Assumptions, Collollaries and Implications for Educational Research and Practice. *Educ. Psychol. Rev.* 18: 315-341.
- Preis, C., Biggs, B.T. (2001), Can Instructors Help Learners Overcome Math Anxiety? *ATEA Journal*, 28(4), 6-10.
- Sloan, T. R. (2010). A quantitative and qualitative study of math anxiety among pre-service teachers. *The Educational Forum*, 74(3), 242-256.
- Widmer, C. C., Chavez, A. (1982). Math anxiety and elementary school teachers. *Education*, 102(3), 272-276.

Cjelodnevna škola i razvoj socijalnih vještina i kompetencija

Marija Rattinger

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, marija.rattinger@skole.hr

---

Sažetak

Suvremeno društvo pred odgojno-obrazovni sustav postavlja velike izazove usmjerene na promjene koje idu ususret društvu i učenicima. Želimo li slijediti europske trendove i omogućiti našoj djeci i mladima snalaženje u svjetskom društvu, naš odgojno-obrazovni sustav moramo prilagoditi novim potrebama. Potrebno je stvoriti škole koje razvijaju kompetencije koje će nam osigurati uspješno snalaženje u novonastalim situacijama. Razvoj socijalnih kompetencija čije temeljne vještine uključuju sposobnost konstruktivne komunikacije u različitim okruženjima, pokazivanja tolerancije, izražavanja i razumijevanja drukčijih stajališta, pregovaranja sa sposobnošću stvaranja povjerenja te osjećaja empatije, postaje prioritetnom zadaćom škole (Jurić, 2010).

Da bi škola zaista ispunjavala tu svoju novu ulogu, njezini se sadržaji trebaju proširiti izvan nastavnih okvira. Uvođenje novih, nenastavnih sadržaja zahtijeva mijenjanje organizacijske strukture škole. Kurikulum cjelodnevne škole postaje neizostavan dio nacionalnog kurikuluma. U takvoj organizaciji rada škole učenici, osim na nastavi, dio dana provode u igri te kroz suradnju sa svojim učiteljima i vršnjacima razvijaju socijalne vještine. Škola sve više postaje odgojno-socijalna zajednica u kojoj učenici uče kao aktivni subjekti u prijateljskom ozračju (Previšić, 2005).

Ovim smo radom na teorijskoj i empirijskoj razini ispitali koliko je socijalni aspekt značajan unutar odgojno-obrazovnog konteksta škole i koliko pridonosi razvoju cjelovite ličnosti učenika. Empirijskim su dijelom obuhvaćena pitanja vezana za socioemocionalni razvoj učenika. Rad omogućuje stjecanje uvida u stavove i mišljenja učitelja i roditelja osnovnih škola (N=1123) o utjecaju boravka učenika u školi na razvoj njegovih socijalnih vještina. Stavove i mišljenja ispitali smo s pomoću dva anketna upitnika koja su sadržavala pitanja zatvorenog tipa, pitanja otvorenog tipa te skalu procjene. Rezultati pokazuju da velik broj učitelja i roditelja smatra da se produžavanjem školskog radnog dana učenika, koji je u skladu s radnim vremenom roditelja, stvaraju uvjeti za bolje odgojno djelovanje škole. Djeca su manje prepuštena sama sebi i/ili

„ulici“ i kvalitetnije provode slobodno vrijeme. Kvalitetnom organizacijom boravka učenika u školi (u slobodno vrijeme) stvaraju se situacije u kojima dijete na prirodan način stječe socijalne vještine i kompetencije.

Ovaj rad potiče i na preispitivanje mogućnosti ocjene djelotvornosti programa i materijala kojima se promiče socijalni razvoj djeteta ta na promišljanje o stvaranju uvjeta za cjelodnevnu organizaciju rada u školama.

Ključne riječi: kurikulum cjelodnevnih škole; odgoj; socijalne vještine; socijalne kompetencije.

Literatura:

- Jurić, V. (2010). Kurikulumski registar socijalnih kompetencija u društvenim i školskim okvirima. *Pedagogijska istraživanja*, 7 (2), 177 – 189.
- Previšić, V. (2005), Kurikulum suvremenog odgoja i škole: metodologija i struktura. *Pedagogijska istraživanja*, 2 (2), 165–174.

Izazovi i zapreke kulturnoga pluralizma u razvoju suvremene škole i adolescenata

Petar Smontara

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, psmontara@hotmail.com

---

Sažetak

Različitosti su bogatstvo modernoga društva, a prepoznavanje univerzalnih i neotuđivih ljudskih prava trebalo bi biti javno, dijaloško i vidljivo. Rascjep između političkih principa, socijalnih vrijednosti, moralnih normi i privatnih uvjerenja zrcali se u etničko-religijskim sukobima (Sekulić, 2000) i različitim oblicima rodnog i seksualnoga nasilja (Bonnet, 2001) kojima svakodnevno svjedočimo u pluralističkoj demokraciji multikulturalne Europe. Promjena paradigme pedagoških znanosti omogućuje i potiče novi pristup školi koja svojom anakronističkom fizionomijom i tradicionalnim karakterom pedagoškoga djelovanja postaje neusklađena s društvom koje se mijenja (Laegaard, 2010).

U empirijskom istraživanju (Smontara, 2014) u kojem je sudjelovalo 75 nastavnika i 170 učenika trećih razreda gimnazija u Zagrebu, Slavoniji i Dalmaciji, cilj je bio: a) procijeniti važnost interkulturalnoga odgoja i obrazovanja te vlastitih pedagoških kompetencija za njegovo izvođenje kod nastavnika b) utvrditi postoji li kod učenika, i u kojoj mjeri, interkulturalna osjetljivost i/ili hijerarhijska distanca prema određenim socijalnim skupinama. Od mjernih instrumenata za nastavnike je korišten upitnik *Survey on Education and Teaching of Intercultural and Interreligious Dialogue*, uz dodatna pitanja, a za učenike skala *Intercultural Sensitivity Scale* (Chen i Stratosa, 2000). Ispitivanjem interne strukture IS skale, na hrvatskom je uzorku utvrđena njena konstruktiva valjanost (Cronbach $\alpha=0,82$), a faktorskom analizom otkriveno je pet supskala (interkulturalna obazrivost, poštivanje različitosti, komunikacija, povjerenje i otvorenost) koje objašnjavaju 53,99% varijance. Rezultati deskriptivne statistike upućuju na to kako 22% nastavnika tvrdi da interkulturalni dijalog u Hrvatskoj ne postoji, 17% misli da interkulturalni odgoj i obrazovanje ne bi trebali biti sastavni dio obveznih programa, a 15% nastavnika ne smatra se pedagoški osposobljenima za njegovo izvođenje. Hijerarhijska distanca učenika vidljiva je prema određenim socijalnim skupinama: 20% učenika ne bi željelo ići u isti razred s učenikom istospolne orijentacije, 7% s učenikom različite nacionalne pripadnosti, a 6%

različite religijske pripadnosti. Inferencijalnom statistikom na utvrđenim supskalama nije pronađena statistički značajna razlika između škola koje učenici pohađaju i regija u kojima se one nalaze (Wilks $F=,082$; $p<0.05$).

Hrvatski je nacionalni kurikulum otvoren, demokratičan i inkluzivan. Obogaćen je suvremenim sadržajima iz građanskoga i zdravstvenoga odgoja (Hrvatić, 2014), ali njihova primjena u pedagoškoj praksi izostaje ili upućuje na brojne poteškoće. Razvoj kulturnoga identiteta adolescenata proizlazi iz dinamičkoga razumijevanja i integracije nacionalnih, religijskih, jezičnih i multikulturalnih sadržaja i iskustava (Coleman, 2008). Bez osjećaja sigurnosti, zadovoljenih razvojnih potreba, ljubavi i osjećaja pripadnosti borit će se s razvojem pozitivnoga osjećaja vlastitoga identiteta, privrženosti i osnaženosti ega (Barone, 2009) te biti zarobljeni u kompulzivnoj samodostatnosti (Pani i Sagliaschi, 2011) i/ili zatvoreni za izgradnju slobodnoga i demokratskoga društva.

Ključne riječi: adolescencija; identitet; interkulturalna pedagogija; škola; tolerancija.

Literatura:

- Barone, P. (2009). *Pedagogia dell'adolescenza*. Milano: Guerini Scientifica.
- Bonnet, C. (2001). *Geste d'amour*. Paris: Odile Jacob.
- Coleman, H. (2008). Cultural Identity Enhancement Strategies for Cultural Diversity Youth. U: Coleman, H. i Yeh, C. (ur.) *Handbook of School Counseling*. New York: Routledge, 563-583.
- Hrvatić, N. (2014). Interkulturalne odrednice seksualne pedagogije. *Suvremena pitanja*, 1, 15-25.
- Laegaard, S. (2010). Recognition and Tolerance: Conflicting Approaches to Diversity in Education. *Educational Philosophy and Theory*, 1, 22-37.
- Pani, R. i Sagliaschi, S. (2011). La fragile identità del giovane ipersessuale. *Rivista di sessuologia*, 3, 184-191.
- Sekulić, T. (2000). *Violenza etnica. I Balcani tra etnonazionalismo e democrazia*. Roma: Carocci editore.

Ispitivanje i analiza ishoda učenja usmjerenih na razvoj kompetencija studenata temeljenih na studijskom programu

Antonia Ćurić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, acuric@ffri.hr

Sažetak

Identifikacija i validacija kompetencija budućih učitelja omogućuje prepoznavanje ključnih elemenata programa njihovog inicijalnog obrazovanja kojima se ostvaruju potrebne kompetencije za konkurentnost na nacionalnom i globalnom tržištu rada. Takva izmjena i dopuna programa otvorila bi mogućnost stvaranju modela obrazovanja učitelja koji bi osigurao veću kvalitetu rada. Razvoj kompetentnijih učitelja rezultirao bi kompetentnim učenicima, budućim aktivnim građanima, koji prema zadnjim PISA istraživanjima ne posjeduju zadovoljavajuću razinu znanja i sposobnosti na području matematičke, prirodoslovne i čitalačke pismenosti (PISA, 2014).

Projekt „Ispitivanje i analiza ishoda učenja usmjerenih na razvoj kompetencija studenata temeljenih na studijskom programu“ objašnjava okvir kompetencija učitelja razredne nastave za nastavni predmet Priroda i društvo jer je on najobuhvatniji predmet nižih razreda osnovne škole. Kompleksnost predmeta očituje se u njegovom sadržaju koji obuhvaća sadržaje prirodnih i društvenih znanosti, ali i posebne sadržaje poput odgoja za zaštitu okoliša i prometne kulture. Predmet Priroda i društvo u osnovnoj školi učenicima daje cjelovitu spoznaju o svijetu koji ga okružuje (De Zan, 2005). Iz tog razloga, projekt se ostvaruje u okviru izvedbe kolegija Metodike nastave prirode i društva na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Njegovom će se provedbom dobiti uvid u razinu stečenih kompetencija studenata temeljenih na ishodima učenja i izgraditi analitička podloga za smjernice u izradi studijskih programa temeljenih na ishodima učenja. Također, prikupljeni rezultati pomoći će razvoju jedinstvenog i suvremenog modela kompetencija budućih učitelja za nastavni predmet Priroda i društvo u osnovnoj školi.

Ispitivanje procjene kompetencija studenata provodi se putem anketnog upitnika kako bi se utvrdilo je li došlo do promjene unutar percipiranja studentskih kompetencija tijekom redovne nastave na kolegiju, odnosno tijekom nastave s dodatnim oblicima rada. Istraživanje je provedeno na kraju zimskog semestra na uzorku studenata 4. godine integriranog

preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija (N=35) i biti će provedeno krajem ljetnog semestra na uzorku istih studenata. Studenti ispitani tijekom zimskog semestra bit će kontrolna skupina, dok će polaznici radionica, seminara i predavanja biti eksperimentalna skupinu u istraživanju.

U sklopu projekta, za studente 4. godine integriranog preddiplomskog i diplomskog učiteljskog studija u Rijeci (N=35) osmišljene su i provode se radionice, vježbe i e-podrška za udaljeno učenje s namjerom olakšavanja savladavanja nastavnog gradiva, stjecanjem potrebnih kompetencija za uspješno ostvarenje nastavnog procesa u osnovnoj školi, odnosno konkurentnost na tržištu rada. Očekujemo da će dodatne aktivnosti rezultirati višom samoprocjenom kompetencija studenata te će se kao takve moći implementirati u redovni program osposobljavanja budućih učitelja.

Projekt je ostvario pravo na potporu, ostvarivši peto mjesto na Natječaju Sveučilišta za ostvarivanje strateških ciljeva Sveučilišta u Rijeci te se njegov završetak očekuje u lipnju 2015. godine.

Ključne riječi: kompetencije; metodika; priroda i društvo; učiteljski studij.

Literatura:

- OECD (2014). PISA 2012 Results in Focus: What 15-year-olds know and what they can do with what they know. Preuzeto 21.1.2015. s <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>
- De Zan, I. (2005). Metodika nastave prirode i društva. Zagreb: Školska knjiga.

Nove kompetencije nastavnika i obrazovanje za poduzetništvo

Julijana Zrno

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, julijana.zrno@gmail.com

---

Sažetak

Razvoj suvremenih tehnologija i brze promjene gospodarskih trendova u svim područjima osnovna su značajka društva u kojem živimo. Rast globalnih integracija tržišta nedvojbeno upućuje na značaj poduzetništva i potrebu obrazovanja za poduzetništvo te učenje i primjenu poduzetničkih znanja, vještina i sposobnosti. Prepoznavanje poduzetništva kao glavnog pristupa za postizanje održivog razvoja, upućuje na ključnu ulogu obrazovanja za poduzetništvo. Poučavanje za poduzetništvo usmjereno je na osposobljavanje nastavnika i razvijanje njihovih stručnih, pedagoških i poslovnih kompetencija koje bi osposobile nastavnike za razvijanje poduzetničkih kompetencija učenika. Ovaj rad usmjeren je na istraživanje potreba nastavnika za novim kompetencijama koje će im koristiti u radu u području pedagogije i poduzetništva. Tema je proizašla iz duha vremena suvremenog društva u kojem živimo i u kojem svjedočimo stalnim i ubrzanim promjenama i potrebi za prilagodbom novim uvjetima i novom suvremenom okruženju.

Problem koji se ovim radom istražuje odnosi se na utvrđivanje područja u kojima se pokazuje potreba za usavršavanjem nastavnika. Svrha je ovoga rada utvrđivanje potreba nastavnika za novim kompetencijama koje će im koristiti u radu te utvrđivanje stavova nastavnika o obrazovanju za poduzetništvo.

Metodološki pristup istraživanju predstavlja kvantitativno empirijsko istraživanje obrazovne prakse. Uzorak čine 374 nastavnika osnovnih i srednjih škola. Prikupljanje podataka temelji se na anketiranju nastavnika osnovnih i srednjih škola s pomoću anketnih upitnika. Za obradu prikupljenih podataka koristit će se kvantitativna analiza.

Istraživanje, čiji će rezultati biti prikazani u ovome radu, bavi se analizom nastavničkih kompetencija te stjecanjem uvida u aktualno stanje sa stajališta nastavnika. Osnovni je cilj na temelju teoretskih spoznaja i rezultata empirijskog istraživanja istražiti uspješnost i

primjenjivosti stručnih usavršavanja nastavnika te, u skladu s navedenim, ispitati mogućnosti i utvrditi potrebe nastavnika. Iz cilja istraživanja proizlaze sljedeći zadaci:

- ustanoviti ciljne skupine na koje bi bili primjenjivi rezultati istraživanja,
- utvrditi mišljenje nastavnika o stečenim kompetencijama,
- utvrditi mišljenje nastavnika o mogućim potrebama za poželjnim kompetencijama,
- utvrditi mišljenje nastavnika o poduzetničkim kompetencijama,
- na temelju teorijskih spoznaja i rezultata empirijskog istraživanja predložiti moguće rješenje.

Cilj je istraživanja utvrditi stavove nastavnika o stečenim kompetencijama, o mogućnosti primjene naučenoga u radu te o mogućim poželjnim kompetencijama. Nastojanja su išla u smjeru utvrđivanja nastavničkih prijedloga u pogledu unaprjeđenja usavršavanja nastavnika.

Rezultati ovog istraživanja pridonose boljem razumijevanju nastavnika u obrazovno-odgojnom procesu i daju bolji uvid u potrebe nastavnika za kvalitetnijim ostvarivanjem njihove uloge u društvu znanja. Rezultati istraživanja i dobivene spoznaje trebale bi uputiti na potrebu odgovarajućih kompetencija nastavnika i rezultirati praktičnom primjenom u programima stručnog usavršavanja nastavnika.

Ključne riječi: kompetencije nastavnika; poduzetništvo; obrazovanje za poduzetništvo; poduzetničke kompetencije.

Literatura:

- Zoričić, Đ. i Bolkovi, V. (1993) Obrazovanje za poduzetništvo. *Gospodarstvo Istre* 6, 19-24
- Cankar, F. (2013) Škole i promicanje inovacije. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje* 15, 179-211
- Strategija učenja za poduzetništvo 2010.-2014. Preuzeto 28.03.2015. s, [/www.hzz.hr/UserDocsImages/Strategija_ucenja_za_poduzetnistvo_2010-2014.pdf](http://www.hzz.hr/UserDocsImages/Strategija_ucenja_za_poduzetnistvo_2010-2014.pdf)
- Zrno, J. (2011) Kurikulum pedagoško-didaktičke izobrazbe nastavnika strukovnog obrazovanja. *Magistarki rad.* 14-17

Kompetencije nastavnika u obrazovanju odraslih

Marijeta Mašić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, marijeta.masic@skole.hr

---

Sažetak

Osnovni je cilj ovog rada dati pregled nekih od važnijih dokumenata europskih i nacionalnih obrazovnih politika u području specifičnih andragoških kompetencija nastavnika potrebnih za rad u obrazovanju odraslih. Nastavnici kao andragoški djelatnici imaju integralnu ulogu u obrazovanju odraslih i moraju biti odgovarajuće pripremljeni za njeno obavljanje u okruženju u kojem i odrasli učenik, ali i socijalni i ekonomski čimbenici prolaze kroz brojne promjene. Unaprjeđenje kvalitete obrazovanja odraslih izravno je povezano s precizno i jasno definiranim specifičnim andragoškim kompetencijama nastavnika, koje pak moraju biti u suglasju s kompetencijama primarne struke nastavnika i Hrvatskog kvalifikacijskog okvira. Iako se posljednjih dvadesetak godina pojavljuju brojni pokušaji određivanja samog pojma kompetencija, razvijaju različiti kompetencijski modeli u obrazovnoj teoriji i praksi, zamjetan je manjak spoznaja o specifičnim kompetencijama koje bi andragoški djelatnici trebali posjedovati. Može se zaključiti da u Hrvatskoj nedostaje istraživanja o ulozi andragoške profesije i zadaćama koje bi ona trebala obavljati, kao i o njenom položaju i ugledu u društvu. Istodobno se pak ističe važnost obrazovanja odraslih u svjetlu promijenjenih društveno-političkih uvjeta i nužnost jačanja kapaciteta ustanova za obrazovanje odraslih. Mjere za ostvarivanje ovog cilja odnose se velikim dijelom i na stjecanje, unaprjeđenje i vrednovanje specifičnih andragoških kompetencija nastavnika u obrazovanju odraslih. Uzimajući u obzir kompleksnost međunarodne suradnje i velike razlike u razumijevanju obrazovanja odraslih koje otežavaju stvaranje jedinstvenog sustava kvalifikacija i standarda, ovaj rad polazi od određenja andragoških kompetencija definiranih u programu Curriculum globALE – međunarodnom programu usavršavanja nastavnika u obrazovanju odraslih. Cilj je spomenutog programa unaprjeđenje profesionalizacije osoba koje sudjeluju u obrazovanju odraslih na globalnoj razini, i to utvrđivanjem osnovnih kompetencija kao referentnog okvira kvalifikacija za edukatore odraslih. Iz pregleda dokumenata koji usmjeravaju obrazovne politike u području specifičnih andragoških kompetencija, razvidno je da se pod utjecajem promjene strateških ciljeva na europskoj razini mijenjaju i ciljevi hrvatske obrazovne politike te da se odgovornost za profesionalni razvoj

premješta s države na pojedinca. Na temelju istoga izdvojene su smjernice za razmatranje sadržaja i strukture kompetencija nastavnika u obrazovanju odraslih i upućuje se na neke od mogućnosti budućih istraživanja specifičnih andragoških kompetencija nastavnika u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: obrazovanje odraslih; kompetencije; nastavnici; dokumenti.

Literatura:

- Commission of the European Communities (2007). Action Plan on Adult learning: It is always a good time to learn, 2007. Preuzeto 20.1.2015 s <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0558&from=EN>
- Commission of the European Communities (2008). Improving competences for the 21st Century: An Agenda for European Cooperation on Schools. Preuzeto 11.1.2015. s <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0425:FIN:EN:PDF>
- Crnčić Sokol, M., Vučić, M., Pokrajčić, N. (2011). Potrebne kompetencije andragoških djelatnika za primjenu europske obrazovne politike. U: Matijević, M. i Žiljak, T. (ur.) Andragoška profesija i kompetencije stručnjaka u obrazovanju odraslih; Zbornik radova 5. međunarodne konferencije. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih u suradnji s Hrvatskim andragoškim društvom.
- Dijanošić, B. i Popović, K. (2013). Curriculum globale – program za učenje i obrazovanje odraslih. Andragoški glasnik, 17 (2), 101-116.
- European Commission/EACEA/Eurydice (2015). Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Europska komisija (2010). Europa 2020.: Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Pristupljeno 8.2.2014. s http://www.mobilnost.hr/prilozi/05_1300804774_Europa_2020.pdf
- Lončarić, D. i Pejić Papak, P. (2009). Profiliranje učiteljskih kompetencija. Odgojne znanosti, 11(2), 479 – 497.
- MZOS (2004). Strategija i akcijski plan obrazovanja odraslih. Preuzeto 30.1.2014. s public.mzos.hr/fgs.axd?id=11253
- MZOS (2014). Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. Preuzeto 1.3.2015. s <https://www.azvo.hr/hr/novosti/1061-strategija-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije>
- MZOS (2013). Zakon o hrvatskom kvalifikacijskom okviru. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
- Popović, K. (2013). Profesionalizacija obrazovanja odraslih – od Belemskog okvira za akciju do Globalnoga kurikulumu. U: Živčić, M., Pokrajčić, N., Vučić, M. i Žiljak, O. (ur.) Ključne kompetencije i učenje odraslih; Međunarodni andragoški simpozij. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.
- The Council of the European Union (2011). Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning. Preuzeto 12.3.2015. s [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011G1220\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011G1220(01)&from=EN)
- Žiljak, T. (2007). Europski okvir za nacionalne obrazovne politike. Anali hrvatskog politološkog društva, 3 (1), 261 – 281.

(Nove) kompetencije akademske profesije u Europi

Marko Turk

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, marko.turk@ffri.uniri.hr

---

Sažetak

Rasprave o pitanjima visokog obrazovanja, potaknute promjenama u sustavima visokog obrazovanja, intenzivirale su se tijekom posljednjih desetljeća u široj društvenoj, znanstvenoj i stručnoj javnosti. Naglašava se povećanje broja studenata, internacionalizacija, preispitivanje društvene i gospodarske uloge, pritisci industrijskog sektora te povećana konkurentnost (Altbach i Davis, 1999, Altbach, 2000, Deem, 2001, Kelly i Murphy, 2007). Nekadašnje temeljne djelatnosti akademske profesije – nastava i istraživanje – postaju dio širokog spektra aktivnosti. Iskustva europskih država (Skilbeck, 2001, Killeavy, 2004, Kwiek, 2004, Aarreaara i sur., 2013) potvrđuju da je sveučilišni nastavnik svakodnevno suočen s pritiscima i očekivanjima vlastitog akademskog napredovanja, koji ovisi o zahtjevima nacionalnog zakonodavstva, te sveučilišta ili matičnih institucija. Osim temeljnih djelatnosti, nedvojbeno je da, promjene u akademskoj profesiji stvaraju nova, višedimenzionalna, a katkad i kontradiktorna očekivanja (Ledić, 2012). U takvim se uvjetima od akademskih djelatnika očekuje razvijanje novih i redefiniranje postojećih kompetencija, koje bi omogućile ispunjavanje novih zahtjeva aktivnosti koje se pred njih postavljaju (Musselin, 2007).

Kvalitativno istraživanje, čiji će rezultati biti prikazani, usredotočilo se na istraživanje mišljenja akademskih djelatnika o zahtjevima za razvojem (novih) kompetencija akademske profesije u Europi. Empirijski podaci prikupljeni su intervjuiranjem sudionika istraživanja u 8 europskih zemalja – Austriji, Finskoj, Hrvatskoj, Irskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Švicarskoj.

Rezultati upućuju na to da je sudionike istraživanja moguće podijeliti u tri skupine: 1) one koji ne percipiraju zahtjeve, 2) one koji percipiraju zahtjeve, ali su prema njima negativno orijentirani i 3) one koji percipiraju zahtjeve i uviđaju skupine (novih) kompetencija. Analiza odgovora sudionika istraživanja koji percipiraju zahtjeve za razvojem kompetencija te prepoznaju različite skupine (novih) kompetencija upućuje na deset skupina (novih) kompetencija akademske profesije. Od deset ustanovljenih skupina, zahtjevi za redefiniranjem znanstveno-istraživačkih kompetencija zastupljeni su u svih osam državama. Zahtjevi za

redefiniranjem nastavničkih kompetencija prisutni su u sedam država, razvoj projektnih kompetencija u šest dok se informatičke kompetencije percipiraju u pet od osam država. Sudionici istraživanja triju država percipiraju zahtjeve za razvojem kompetencija znanstvenog menadžmenta dok je u dvije države prepoznata skupina jezičnih kompetencija. Preostale (nove) kompetencije akademske profesije prepoznate su u pojedinim državama te uključuju: kompetencije za suradnju s gospodarstvom i širom zajednicom, kompetencije za cjeloživotno učenje, kompetencije upravljanja ljudskim potencijalima te popularizacijske kompetencije. Rezultati istraživanja upućuju na izazove percepcije različitih kompetencija akademske profesije kao i njihovog poimanja. U tom se kontekstu otvaraju brojna nova istraživačka pitanja, poput rasprave o modelima napredovanja akademskih djelatnika, kao i potrebi kompetencijskog profiliranja akademske profesije.

Ključne riječi: akademska profesija; kompetencije; (nove) kompetencije akademske profesije.

Literatura:

- Aarrevaara, T., Brechelmacher, A., Brennan, J., Carvalho, T., Culum, B., de Weert, E., Drennan, J., Goastellec, G., Kwiek, M., Rostan, M., Park, E., Santiago, R., Teichler, U., Turk, M., Vabø, A. (2013). Basic Information on Higher Education in Countries Participating in the Comparative Survey on the Academic Profession in Europe. U: Teichler, U., Höhle, E. A. (ur.), *The Work Situation of the Academic Profession in Europe: Findings of a Survey in Twelve Countries*, 273-290, Heidelberg: Springer
- Altbach, P. G. (2000). *The Deterioration of the Academic Estate: International Patterns of Academic Work*. U: Altbach, P. G. (ur.), *The Changing Academic Workplace: Comparative Perspectives*, New York: Boston College Center for International Higher Education, 1-24
- Altbach, P. G., Davis, T. M. (1999). *Global Challenge and National Response: Notes for an International Dialogue on Higher Education*. U: Altbach, P. G., Peterson, M., P. (ur.), *Higher Education in the 21st Century: GLOBAL CHALLENGE AND NATIONAL RESPONSE*, 3-10, Institute of International Education. Preuzeto 20.11.2012. s: <http://www.iie.org/en/Research-and-Publications/Publications-and-Reports/IIE-Bookstore/RR29-Higher-Education-in-the-21st-Century-Global-Challenge-and-National-Response>
- Deem, R. (2001). *Globalisation, New Managerialism, Academic Capitalism and Entrepreneurialism in Universities: is the local dimension still important*. *Comparative Education*, 37, 1, 7-20
- Kelly, K., Murphy, M. (2007). *Academic Change in Higher Education in Europe*. *Proceedings of the Annual Conference ASEE (American Society for Engineering Education)*
- Killeavy, M. (2004). *The Academic Workplace Country Report Ireland*. U: Enders, J., de Weert, E. (ur.), *The International Attractiveness of the Academic Workplace in Europe*, 227-238, Berlin: *Shaping the European Area of Higher Education and Research*. Preuzeto 29.9.2014. s: <http://old.ei-ie.org/highereducation/file/%282003%29%20Study%20on%20the%20International%20Attractiveness%20of%20the%20Academic%20Workplace%20in%20Europe%20en.pdf>
- Kwiek, M. (2004). *The Academic Workplace Country Report Poland*. U: Enders, J., de Weert, E. (ur.), *The International Attractiveness of the Academic Workplace in Europe*, 328-344, Berlin: *Shaping the European Area of Higher Education and Research*. Preuzeto 29.9.2014. s: <http://old.ei-ie.org/highereducation/file/%282003%29%20Study%20on%20the%20International%20Attractiveness%20of%20the%20Academic%20Workplace%20in%20Europe%20en.pdf>
- Ledić, J. (2012) (ur.). *Promjene u akademskoj profesiji: odgovor na izazove u društvu?*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

- Musselin, C. (2007). Transformation of academic work: Facts and analysis. U: Kogan, M., Teichler, U. (ur.). Key challenges to the academic profession, 175–190, Kassel: International Centre for Higher Education Research Kassel
- Skilbeck, M. (2001). The University Challenged. A Review of International Trends and Issues with Particular Reference to Ireland. Dublin: The Higher Education Authority.

ZAKLJUČNA RIJEČ

Izlaganje znanstveno-istraživačkih radova studenata poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti bila je središnja aktivnost DOKON-a. Teme radova koje su izlagali doktorandi upućuju na širok raspon njihovih interesa koji, osim na osobne istraživačke preferencije doktoranada, upućuju i na izazove koji su otkriveni u području pedagogije i obrazovnih znanosti. Temama je na svojevrsan način obuhvaćen čitav sustav odgoja i obrazovanja, kao i pojedinačni izazovi koji su se isticali kroz pojedine teme (primjerice, medijsko i religijsko obrazovanje, emocije u nastavi matematike, inkluzivni odgoj i obrazovanje, školsko vođenje). Više se radova, čak četiri, odnosilo na pitanja kompetencija u odgoju i obrazovanju na različitim razinama te je evidentno da su kompetencije jedna od ključnih tema koja zaokuplja (buduće) znanstvenike u polju pedagogije i obrazovnih znanosti.

Izlaganja su bila vrlo korisna za sudionike, što i sami potvrđuju kroz povratnu informaciju koju su dali organizatorima nakon provedbe konferencije: sudionici su izrazito zadovoljni svim aspektima konferencije (posebno informiranjem i organizacijom te sekcijama u kojima su izlagali svoje radove). Konferencija je, govoreći riječima sudionika, bila dobro mjesto za razmjenu iskustva i informacija, doprinijela umrežavanju i suradnji među doktorandima, vodila novim saznanjima, interesima i pitanjima te obilovala dobrim raspravama o različitim temama. Sve navedeno zbivalo se u dobroj i opuštenoj atmosferi i komunikaciji.

Sudionici prvog DOKON-a pomogli su nam u nastojanju da drugi bude još bolji. Nastojat ćemo ustrajati u povezivanju doktorskih studija te još pažljivije planirati izlaganja kako bismo omogućili više vremena za rasprave. Na DOKON-u 2016. godine očekujemo kvalitetne radove, korisne povratne informacije, nova umrežavanja i kolegijalne veze.

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

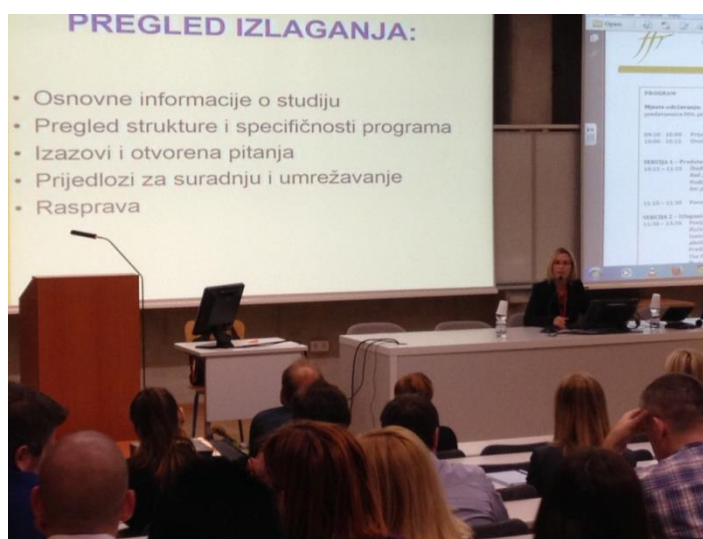

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

Doktorska konferencija za studente, voditelje i suradnike
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2015.

Filozofski fakultet, Rijeka, 22. svibnja 2015.

